

Magyar vonatkozású orosz levéltári iratok Budapesten

Az egykori Szovjet Írószövetség magyar vonatkozású levéltári iratairól készített digitális másolatok kerültek vissza Magyarországra.

„Oroszországban még ma is nagyon nehezen nyílnak meg az archívumok, jelenleg a második világháború lezárása táján járunk a különböző korszakok kutatási lehetőségeit tekintve, az 1956-os dokumentumoktól még mindig messze vagyunk” – fogalmazott Íjgyártó István, a Külügyminisztérium kulturális és tudománydiplomáciáért felelős államtitkára, volt moszkvai nagykövet. Mint mondta, óriási anyag felelt ülnék még Moszkvában, ennek egyik oka az, hogy az események akkori aktív szereplőinek egy része még mindig pozícióban van. A második világháborúról, 1956-ról, a közép- és kelet-európai területhez való viszonyról sok esetben a múltból itt ragadt általános önképe van Oroszországnak, továbbra is tetten ér-

hető a szovjet típusú megközelítés és történelemfelfogás.

A volt Szovjet Írószövetség magyar vonatkozású dokumentumainak digitális másolatait tartalmazó cédéket Seres Attila, a Moszkvai Magyar Levéltári Intézet vezetője nyújtotta át Mikó Zsuzsannának, a Magyar Nemzeti Levéltár főigazgatójának. Mikó Zsuzsanna kiemelte: a magyar múlt feltárása szempontjából kiemelt jelentőségűek az oroszországi levéltárakban fellelhető anyagok. Szólt arról, hogy a kutatások folytatását szolgálja a levéltári vegyes bizottság jövőre várható újabb ülése; a testület célja az, hogy együtt jelentesse meg a két ország levéltáraiban őrzött forrásokat.

Szentmártoni János, a Magyar Írószövetség elnöke arról beszélt,

hogy a dokumentumok hazakerülésével új korszak nyílik a magyar-szovjet írószövetségi kapcsolatok megismerése, a korszak lelkiállapotának bemutatása terén.

Az eseményt három új, magyar-orosz relációjú történelmi kötet bemutatója kísérte az Argumentum Kiadó és a Magyar Nemzeti Levéltár közös kiadásában. Rosonczy Ildikó Hadaink vonulnak című könyve K. R. Szemjakin orosz ezredes magyarországi leveleit mutatja be 1849-ből, Kolontári Attila és Seres Attila A Komintern „védőszármái” alatt című kötete Rákosi Mátyás 1925 és 1940 közötti börtönéveiről fellelt orosz levéltári forrásokra támaszkodik, Babus Antal Egy konzervatív úr a baloldali zarándokok között című munkája pedig Magyar Zoltán szovjetunióbeli útjáról szól.

Kínos hackertámadás a Sony filmstúdiójánál

A Sony Pictures Entertainment felszólította a médiát, hogy ne használja fel azokat az információkat, amelyek a filmvállalat elleni hackertámadás nyomán kiszivárogtak az internetre.

David Boies sztárügyvéd, akit a Sony az ügyben felfogadott, levélben juttatta el a felszólítást a sajtóorgánumokhoz. Közleményében lopott információknak nevezte a kiszivárogtatott adatokat, és arra szólította fel a médiumokat, hogy hagyják figyelmen kívül a nyilvánosságra került dokumentumokat vagy töröljék azokat, ha már letöltötték. Az ügyvéd leszögezte: a kikerült adatok közzétételéhez, terjesztéséhez, megosztásához, letöltéséhez nem járul hozzá a filmstúdió. Egyúttal azt is hangsúlyozta, a hackertámadás arra irányult, hogy rákényszerítse a Sonyt egy filmbemutató visszavonására. A kérdéses produkció a The Interview című vígjáték, amelyben Seth Rogen és James Franco alakítja a főszerepet.

A kalóztámadást magára vállaló hackercsoport, amely magát Guardians of Peace (Béke őrei) néven emlegeti, november végén törte fel a Sony számítógépes rendszerét, és a stúdió levelezését, valamint öt

filmprodukciónak is online hozzáférhetővé tette. Egyes szakértők szerint Észak-Korea áll a támadás mögött, mert a The Interview az észak-koreai vezető elleni merényletről szól. Észak-Korea tagadta a vádat, a produkciót viszont terrorcselekménynek bélyegezte.

A Boies leveléről beszámoló The Hollywood Reporter azt írta, hogy míg ők csak általánosságban tájékoztattak a kalóztámadásról, a Gawker, a Bloomberg és a Wall Street Journal részletekbe mérően ismertette a hackerek által kiadott adatokat. A kiszivárogtatott levelezések számos kínos pillanatot szereztek már az érintetteknek. Kiderült például, hogy Scott Rudin producer minimális tehetséggel rendelkező, elkényeztetett kölyöknek nevezte Angelina Jolie-t egy Amy Pascalhoz, a Sony vezetőjéhez címzett levelében. Az is nyilvánosságra került, hogy a hackerek a Spectre című, készülő James Bond-film forgatókönyvének egyik korai változatát is ellopták.

Kétszáz éve született Ganz Ábrahám

Megkoszorúzták a kétszáz éve született Ganz Ábrahám vasöntőmester, gyáros sír- emlékét a budapesti Fiumei úti temetőben.

FOTÓ: MTI/BRUZÁK NOÉMI

Főhajtás Ganz Ábrahám Ybl Miklós által tervezett mauzóleuma előtt

Csanády Andrásné Bodoky Ágnes, a magyar anyagtudományi szakma kutatója, a Magyar Tudományos Akadémia munkatársa felidézte, hogy Ganz Ábrahám a 19. századi magyar ipari fejlődés fellendítésének meghatározó személyisége, gazdasági sikereit legfőképpen a korabeli vasúti kerekek korábbiaktól eltérő, jobb minőségét és tartósságát szavato-

ló technológiájának kidolgozásával és e technológia megújításával érte el. Az Egyesült Államokban már korábban alkalmazott kéregöntés eljárását tökéletesítette, szabadalmaztatta, és ezzel hódította meg az európai kontinens piacait. „Ganz Ábrahám legsikeresebb alkotásának, a kéregöntésű vasúti keréknek napjaink életminőségét alakító anyagtudománya

szempontjából is van aktualitása” – mutatott rá a szakember.

Réthelyi Miklós, a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság tagja ismertette Ganz Ábrahám életútját, majd megjegyezte: a vasöntőmester élete és munkássága korszakoktól függetlenül „ragyogó példakép minden, a környezetéért, vagyis a világunkért felelősséget érző ember számára”.

Ganz Ábrahám 1814. november 6-án született a svájci Unter-Embrachban kilencgyermekes kántortanító családjában. Előbb ácsmesterséget, majd Zürichben öntészetet tanult, később öntőinasként húszéves korától számos német, francia, olasz és osztrák gyárban szerzett tapasztalatot. 1841-ben jutott el Pestre, ahol részt vett a Széchenyi István által kezdeményezett József Hengermalmi Társulat gőzmalmának gépszerezési, öntődei munkálataiban, majd első öntőmester, később a gépészeti részleg vezetője lett. 1843-ban egy üzemi balesetben fél szemére megvakult, a kártérítésből és a cég nyereségéből kapott részesedéséből indította be önálló vállalkozását.

Első műhelyét Budán, a mai Bem József utcában nyitotta meg 1845-ben. Kezdetben főleg öntöttvas használati tárgyakat készített, de a Lánchídhöz is szállított elemeket, keresszartartókat és tartóoszlopokat. Üzeme 1846-ban a harmadik pesti iparmű-kiállításon öntöttvas kályháival a kiállítás ezüst- és József nádor bronzérmét nyerte el.

A szabadságharc alatt már hatvan munkása volt, ágyúkat és ágyúgolyókat gyártott a hon-

védcseregnek, 1853-ban pedig kísérleti jelleggel vasúti kocsikerekeket kezdett készíteni az angol John Burn által feltalált kéregöntéses technika felhasználásával. 1855-ben az egész Habsburg Birodalom területére kizárólagos jogot kapott a kéregöntésű öntvények készítésére, a továbbfejlesztett technikát egy év múlva szabadalmaztatta. Ganz a kerekeknek a sinnel érintkező, gyorsan kopó részeit antimonos kezeléssel igen keményre edzette, ezzel sokszorosára növelte élettartamukat. Termékeit a Monarchián kívüli országokba is exportálta, az 1867-es kiegyezésig mintegy százezer vasúti kereket szállított 59 vasúttársaságnak.

Öntődéje idővel lakatos-, mintasztalos- és kovácsműhelyekkel bővült, s országos gyár minősítést kapott. 1863-ban Ferenc József uralkodó koronás arany érdemkereszttel tüntette ki, 1865. június 8-án pedig személyesen is meglátogatta az üzemet. Ganz gyártmányával az 1855-ös és 1867-es párizsi, az 1862-es londoni világkiállításon bronzérmét, az 1867-es svájci iparmű-kiállításon ezüstérmét nyert.

Munkásaiért felelősséget vállaló gyáros volt, sokat fordított szociális célokra. Üzemeiben Magyarországon akkor egyedülálló nyugdíj- és betegpénztárt létesített, svájci szülővárosának segélyegyesületét is rendszeresen támogatta. 1867. december 15-én, 53 éves korában öngyilkos lett: levetette magát a pesti Duna-parton álló, Ybl Miklós által épített palotájának függőfolyosójáról. Első gyárában 1964-ig folyt termelés, az épületben 1969-ben Öntődei Múzeumot létesítettek.

Illésék kézlenyomatai

Megörökítette kézlenyomatát és aláírását az 50 éves Illés zenekar három tagja, Szörényi Levente, Bródy János és Szörényi Szabolcs Budapesten egy belvárosi étteremben. A gipszlenyomatok a Magyar Rockcsillagok Falára kerülnek a Rockmúzeumban.

Szörényi Szabolcs, Bródy János és Szörényi Levente megörökítik kézlenyomatát

FOTÓ: MTI/ILLYÉS TIBOR

„A mostani vidéki bejátszó ták a december 19-i győri, valamint a 21-i debreceni koncertre. 27-én és 28-án a Sportaréna Beatünnep lesz, nem Illés-koncert. Ötven évvel ezelőtt jött létre az a zenekar, amely megteremtette a magyar nyelvű rockzenét. A dalokat ünnepeljük, nem magunkat” – fogalmazott Bródy János. Szörényi Levente felidézte, hogy az Illés később megszülető felállása 1965 januárjában állt össze először, és abban az évben nyáron kezdték írni közösen az első magyar nyelvű számokat a nógrádverőcei KISZ-táborban, ahol négy hónapon át minden este játszott a zenekar.

Rosta Mária producer elmondta: szombaton Veszprémben 4500 néző volt a Beatünnep-koncerten, valamennyi jegyet elad-

tak a december 19-i győri, valamint a 21-i debreceni koncertre. Telt házas a 28-i est is a Budapest Sportaréna, egy nappal korábban a főpróba nyilvános lesz. A koncerteken 36 Illés-dal hangzik el, ezek felében lesznek színpadon a Szörényi testvérek és Bródy János.

A Beatünnep a rendkívüli érdeklődésre tekintettel várhatóan 2015-ben is folytatódik, a produkció bizonyos részét előadják néhány további helyszínen.

Idén az Illés után az 1974-ben szintén a Szörényi testvérek és Bródy János részvételével létrejött Fonográf 40 éves, várhatóan jövőre néhány Fonográf-koncert is lehet. „Részemről ennek nincs akadálya” – jegyezte meg Bródy János.

Az oldalt MTI-információk alapján szerkesztette: Mózes László